

Nr 36.

Utlåtande med anledning av väckta motioner angående formerna för samarbete mellan hushållningssällskap och landsting.

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 68 av herr *Mannerskantz* och II: 73 av fru *Boman m. fl.*, har hemställts att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om en genom lantbruksstyrelsen verkställd utredning om gränsdragning i fråga om likartad verksamhet, som bedrivs av hushållningssällskap och landsting, samt om formerna för samarbete i övrigt mellan dessa båda slag av institutioner.

Beträffande de skäl, som återopats till stöd för yrkandet, får utskottet hänvisa till framställningen i motionerna.

Över motionerna ha yttranden inhämtats från *lantbruksstyrelsen*, *Svenska landstingsförbundet* och *Hushållningssällskapens förbund*.

Lantbruksstyrelsen har anfört i sitt den 24 februari 1950 dagtecknade utlåtande.

Lantbruksstyrelsen kan vitsorda, att sedan den husliga byråns i överstyrelsen för yrkesutbildning tillkomst har till stor del på ifrågavarande byrås initiativ genom landstingens försorg de senaste åren anordnats ett stort antal kurser likartade de, som hushållningssällskapens hemkonsulenter handhava. I vissa fall ha ock hemkonsulenter med vederbörande hushållningssällskaps förvaltningsutskotts medgivande och efter lantbruksstyrelsens tillstånd anställts såsom rektorer för denna landstingens kursverksamhet. Där så skett, har en viss samordning av kursverksamheten kommit till stånd. Inom vissa hushållningssällskaps områden har emellertid denna landstingens kursverksamhet på hemkonsulenternas arbetsområde åstadkommit viss irritation. Med anledning härav har inom lantbruksstyrelsen hållits en överläggning med representanter för överstyrelsen för yrkesutbildning, Hushållningssällskapens förbund och hemkonsulenterna angående av hushållningssällskap och landsting anordnade kurser i husligt arbete. Mellan cheferna för lantbruksstyrelsens undervisningsbyrå och yrkesöverstyrelsens husliga byrå har ock överläggning hållits rörande åstadkommande av visst samarbete mellan hushållningssällskapen och landstingen på undervisningsområdet.

Med hänsyn till det stora behovet av yrkesutbildning på det husliga arbetsområdet torde en sådan gränsdragning mellan hushållningssällskapens och landstingens kursverksamhet, som skulle ha till följd en begränsning av utbildningsmöjligheterna, icke vara önskvärd. På grund av de olika förhållanden, som äro rådande inom skilda delar av landet, torde det icke heller vara lämpligt genomföra någon mera likartad gränsdragning i fråga om här berörda kursverksamhet. Enligt lantbruksstyrelsens mening torde eventuell gränsdragning eller samarbete mellan hushållningssällskap och lands-

ting i fråga om såväl den fasta lantbruksundervisningen som den ambulera kursverksamheten böra kunna ordnas från fall till fall efter överläggningar mellan vederbörande sällskap och landsting. Lantbruksstyrelsen är för sin del villig medverka till att dylika överläggningar komma till stånd. Lantbruksstyrelsen vill ock erinra därom, att de sakkunniga för yrkesutbildning inom jordbruk och skogshantering i sitt år 1948 avgivna betänkande (SOU 1948: 49) föreslagit, att inom varje landstingsområde skulle för bland annat samordningen av yrkesundervisningen inrättas en yrkesundervisningsnämnd, i vilken såväl landstinget som hushållningssällskapet och skogsvårdsstyrelsen i länet skulle vara representerade. I Kungl. Maj:ts proposition (nr 124/1949) angående ifrågavarande yrkesutbildning förklarade sig departementschefen vara av den uppfattningen, att de föreslagna nämnderna voro väl ägnade att främja undervisningsverksamheten samt att medverka till en lämplig samordning och planering av denna verksamhet. Departementschefen ville emellertid icke ansluta sig till förslaget, att inrättandet av dylika nämnder skulle göras obligatoriskt, utan ansåg i stället att det borde ankomma på varje landsting att bestämma, i vilken form landstinget skulle söka få till stånd en samordning och en enhetlig ledning av yrkesundervisningen inom dess område. Detta departementschefens uttalande föranledde ingen erinran vare sig från jordbruksutskottets eller riksdagens sida.

Genom inrättandet av här ovan berörda yrkesundervisningsnämnd, i vilken vederbörande hushållningssällskap förutsättes bli representerad, torde frågan om en samordning av hushållningssällskapens och landstingens undervisningsverksamhet på såväl jordbrukets område som det husliga området kunna lösas.

Därest dylika nämnder icke inrättas och behov av en gränsdragning eller en samordning av hushållningssällskapens och landstingens undervisningsverksamhet föreligger, torde genom lantbruksstyrelsens försorg och under medverkan från överstyrelsens för yrkesutbildning sida överläggningar mellan intresserade parter kunna ordnas för lösande av här berörda problem. Någon särskild utredning för här berörda spörsmål anser lantbruksstyrelsen icke erforderlig.

Lantbruksstyrelsen får sålunda för sin del avstyrka bifall till föreliggande motioner.

Svenska landstingsförbundets yttrande, som är dagtecknat den 1 mars 1950, lyder.

Det är, såsom motionärerna framhålla, otvivelaktigt så, att någon rationell gränsdragning mellan landstingens och hushållningssällskapens verksamhet i allmänhet ej förekommer. Vissa försök till en uppdelning av arbetsuppgifterna ha visserligen gjorts inom några län, men man synes ej konsekvent ha kunnat fullfölja dessa. Tendensen har gått och går alltjämt mot att landstingen få påtaga sig ökade uppgifter, främst på undervisningsområde. Det förhållandet, att viss upplysnings- och utbildningsverksamhet icke är begränsad enbart till jordbrukarbefolkningen utan är lika aktuell för befolkningen i tätorter och städer, har i ökad omfattning gjort landstingens medverkan nödvändig.

Som alltid när två organ verka på samma eller angränsande områden, föreligger även här risk för dubbelorganisation. Erfarenheten har givit vid handen, att man genom rationell arbetsuppdelning och samarbete på ett väsentligt bättre sätt kunnat utnyttja föreliggande resurser. Såväl landstingsförbundet som Hushållningssällskapens förbund ha sin uppmärksam-

het riktad på de i motionerna berörda förhållandena. Vid ett samråd mellan dessa organisationer har man också enat sig om att upptaga överläggningar om bästa sättet att undvika dubbelorganisation och söka uppdraga vissa riktlinjer för en gränsdragning mellan landstingens och hushållningssällskapens verksamhet. Dessa överläggningar komma, sedan en del förberedande arbeten avslutats, att upptagas inom den närmaste tiden och goda utsikter finnas, att man skall komma fram till en tillfredsställande lösning på denna väg. Det är därför enligt landstingsförbundets mening lämpligt, att dessa överläggningar först få slutföras, innan några åtgärder från statens sida övervägas.

Slutligen har *Hushållningssällskapens förbund* anfört i skrivelse den 2 mars 1950.

Som framhållits i motionerna finnes icke någon klar gräns mellan landstingens och hushållningssällskapens verksamhet på lantbruksundervisningens område. På grund av de skiftande lokala förhållandena bedrivs därför verksamhet på hithörande område organisationsmässigt under skiftande former i landets olika delar. I fråga om de fasta lantbruksundervisningsanstalterna må framhållas att, främst på grund av de under senare år väsentligt ökade kostnaderna för behövlig utbyggnad och modernisering av desamma, ha landstingen efter hand övertagit huvudmannaskapet för allt flera av dessa skolor.

Vad beträffar den ambulering yrkesundervisningen på det husliga området förekommer i en del län, att förutom hushållningssällskap även av landsting inrättad yrkesskola bedriver sådan undervisning i form av olika slag utav längre eller kortare kurser. Detta torde, som också påpekats, till viss grad kunna sättas i samband med den hittillsvarande ovissheten rörande hemkonsulentverksamhetens framtida hemvist. I några av berörda län förekom till en början ej något samarbete mellan kursanordnarna och detta hade till följd, att verksamheten i en del fall ej blev så ändamålsenligt organiserad och bedriven som önskvärt varit. Nu synes man emellertid, på flera håll genom inrättande av samarbetsnämnder, ha fått till stånd den gränsdragning och uppdelning av hithörande verksamhet, som är nödvändig för att det hela skall fungera friktionsfritt och resultatet bli det bästa. Då ifrågakommande yrkesundervisning på grund av föreliggande behov synes komma att utvecklas än vidare, har Svenska landstingsförbundet och Hushållningssällskapens förbund överenskommit att med hittillsvarande erfarenheter som grund gemensamt överlägga rörande hithörande kursverksamhets lämpliga utformning och organisation. Dessa överläggningar ha nyligen inletts. — Avsikten är, att man i anslutning härtill även skall taga upp och behandla de ytterligare områden, där de bägge organens verksamhet berör varandra.

Då samarbetet mellan landsting och hushållningssällskap i det stora hela fungerar mycket tillfredsställande och då de av de bägge förbunden påbörjade överläggningarna ha samma syfte som den i motionerna föreslagna utredningen, anser Hushållningssällskapens förbund, att denna bör anstå. Först i fall att det vid de pågående överläggningarna visar sig, att en statlig utredning erfordras för lösandet av berörda spörsmål, bör en sådan komma till stånd.

På grund av vad sålunda anförts avstyrkes bifall till förevarande motioner.

Utskottet. Den gränsdragning och det samarbete, som ifrågavarande motioner taga sikte på, ligga på den lägre yrkesutbildningens område. Frågorna upptogs i huvudsak redan vid 1949 års riksdag i samband med omorganisationen av den lägre lantbruksundervisningen.

I propositionen nr 124 till 1949 års riksdag anförde sålunda föredragande departementschefen, att en regional samordning av undervisningsverksamheten torde vara erforderlig för att trygga, att verksamheten bedrevs planmässigt och utvecklades på önskvärt sätt. Beträffande ett förslag om att för sådant ändamål skulle inom varje landstingsområde inrättas en särskild yrkesundervisningsnämnd, i vilken skulle bland andra ingå representanter för landstinget och hushållningssällskapet, erinrade departementschefen, att mot detta i huvudsak invänts, att sådana nämnder vore onödiga, eftersom de uppgifter, som skulle tillkomma dem, antingen redan ombesörjdes av andra styrelser eller nämnder på fullt tillfredsställande sätt eller lämpligen kunde anförtros åt redan befintliga organ. För sin del vore departementschefen av den uppfattningen, att yrkesundervisningsnämnderna skulle vara ägnade att främja undervisningsverksamheten samt att medverka till en lämplig samordning och planering av denna. Emellertid vore att märka, att yrkesundervisningen inom jordbruket och skogsbruket utgjorde endast en begränsad del av den yrkesundervisning, som bedrevs eller stöddes av landstingen. Frågan om inrättandet av dylika nämnder hade alltså räckvidd betydligt utöver det område, som behandlades i propositionen. Redan med hänsyn därtill kunde departementschefen icke ansluta sig till förslaget, att inrättandet av sådana nämnder skulle göras obligatoriskt. Enligt hans åsikt borde det i stället ankomma på varje landsting att bestämma, i vilken ordning landstinget skulle söka få till stånd en samordning och en enhetlig ledning av yrkesundervisningen inom dess verksamhetsområde.

Mot vad sålunda anförts i propositionen hade riksdagen intet att erinra.

Av det anförda framgår, att möjlighet anvisats för landsting och hushållningssällskap att uppdelat och samordnat arbetet på nu ifrågavarande område. Vidare ha såväl Svenska landstingsförbundet som Hushållningssällskapens förbund enligt vad utredningen giver vid handen sin uppmärksamhet riktad på de i motionerna berörda förhållandena och överenskomelse har träffats mellan dessa sammanslutningar att upptaga överläggningar rörande bästa sättet att undvika dubbelorganisation ävensom uppdragandet av gränslinjen mellan landstingens och sällskapens verksamhet. Lantbruksstyrelsen har slutligen förklarat, att berörda spörsmål i händelse av behov torde kunna lösas genom styrelsens försorg och under medverkan av överstyrelsen för yrkesutbildning.

Vid nu angivna förhållanden synas goda möjligheter finnas för att utan

någon särskild utredning komma till rätta med de av motionärerna åsyftade förhållandena. Utskottet hemställer därför,

att de likalydande motionerna I: 68 och II: 73 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 11 maj 1950.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Tjällgren, Alfred Andersson*, Anderberg, Näslund, Jon Jonsson, Henry Johansson*, Bror Nilsson, Hjalmar Nilsson, Bertil Andersson och Isaksson; samt

från a n d r a kammaren: herrar Gustafson i Dädesjö, Jacobson i Vilhelmina, Andersson i Hyssna, Hægglom, Jonsson i Järvsand, Svensson i Ljungskile*, Nilsson i Varuträsk*, Svensson i Vä*, Mårtensson i Smedstorp* och Andersson i Långviksmon.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.